

ЖАНРОВІ КАТЕГОРІЇ ТЕКСТІВ НАУКОВОГО СТИЛЮ (на матеріалі англomовних монографій)

І.Г. Козубська (Київ)

У статті виділено та охарактеризовано найбільш важливі та властиві науковим жанрам категорії, такі як цілісність, зв'язність, структурність та інтертекстуальність. Автор описує диференціальні ознаки виділених категорій та на прикладі англomовних монографій розглядає мовні засоби, які забезпечують реалізацію цих категорій у текстах наукового стилю. Зроблено висновок, що жанрові категорії у своїй сукупності забезпечують інформаційну та структурну єдність наукового тексту, який виступає як функціонально завершене мовленнєве ціле.

Ключові слова: жанрові категорії, зв'язність, інтертекстуальність, структурність, текстові категорії, цілісність.

Козубская И.Г. Жанровые категории текстов научного стиля (на примере англоязычных монографий). В статье выделены и охарактеризованы наиболее важные и свойственные научным жанрам категории, такие как целостность, связность, структурность и интертекстуальность. Автор описывает дифференциальные признаки выделенных категорий и на примере англоязычных монографий рассматривает языковые средства, которые обеспечивают реализацию этих категорий в текстах научного стиля. Сделан вывод о том, что жанровые категории в своей совокупности обеспечивают информационное и структурное единство научного текста, который выступает как функционально завершенное речевое целое.

Ключевые слова: жанровые категории, интертекстуальность, связность, структурность, текстовые категории, целостность.

Kozubska I. Genre categories of scientific style texts (using English-language monographs as example). The article deals with the most important and characteristic for scientific genres categories, such as coherence, cohesion, structuring, intertextuality. The author describes differential features of distinguished categories and studies English-language monographs' linguistic means as examples that provide implementation of these categories in scientific texts. A conclusion was made that genre categories provide informational and structural unity of the scientific text which is considered to be functionally completed speech whole.

Key words: coherence, cohesion, genre categories, intertextuality, structuring, text categories.

Питання про жанрові категорії, їх кількість, типологію та ієрархію є недостатньо розробленим та дискусійним. Це спричинено тим, що, по-перше, існують різні підходи до самого поняття жанру та класифікації жанрів. Жанр розглядають як текст, як модель, як форму мовлення та як частину комунікативної події. Відповідно, категорії жанру та їх класифікації будуть варіюватися. По-друге, про жанрові категорії взагалі мало хто говорить, зосереджуючи увагу на текстових категоріях (так як жанр власне є текстом (усним чи письмовим)), і часто ототожнюють ці поняття. У своїй роботі ми розглядаємо жанр як форму реалізації тексту і вважаємо, що не можна ототожнювати жанрові

та текстові категорії, тому що кожний жанр має свої особливості відповідно мовленнєвій формі тексту. З огляду на це, актуальність цього питання зумовлена необхідністю виділення та дослідження розбіжностей між жанровими і текстовими категоріями в площині наукового стилю, а також мовних засобів їх реалізації на матеріалі англomовних монографій.

Об'єкт дослідження – тексти англomовних монографій.

Предмет дослідження – жанрові категорії текстів англomовних монографій.

Матеріалом дослідження стали англomовні монографії з інформаційних технологій.

Метою цієї роботи є виявлення й аналіз жанрових категорій текстів монографій в англійській мові.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- виділити найбільш важливі та характерні жанрові категорії для текстів наукового стилю;
- описати диференціальні ознаки виділених категорій та можливість їх стилістичного використання;
- на прикладі текстів англійських монографій показати мовні засоби реалізації жанрових категорій.

Найбільший внесок у розробку проблеми жанрових та текстових категорій зробили такі зарубіжні та українські вчені, як І.Р. Гальперін, О.П. Воробйова, Р. Харвег, Х. Вейнрих, В. Дреслер, Е. Косеріу, А. Греймас, М. Халідей, Р. Богранд, В. Скалічка, О.О. Селіванова, А.П. Загнітко, І.І. Ковалик, Л.І. Мацько, М.Я. Плющ, А.І. Мамалига, В.В. Різун, Г.Я. Солганик, І.М. Кочан та ін. Незважаючи на такий інтерес мовознавців до проблеми текстових категорій, у мовознавстві не існує єдиної їх класифікації. Є низка спільних, загально визнаних категорій, які виявляються в кожному тексті, та відмінних, які різняться за кількістю та назвами, характерних окремим стильовим різновидам, і які мають свої особливості.

Проаналізувавши праці, присвячені опису категорій різних текстів, ми виділили найбільш важливі та характерні жанрові категорії наукових текстів. До них належать: зв'язність, цілісність, структурність та інтертекстуальність.

Категорія зв'язності розглядається, з одного боку, як формально-структурна синтаксична організація тексту, яка має експліцитні лексико-граматичні способи вираження, з другого боку, – як «відображуване, передаване чи створюване мовленням об'єднання фактів, явищ і т. і. в одне замкнуте ціле», як «здатність тексту утримувати предмет обговорення, повертаючи його різними сторонами» і «плавно переходить від одного предмета до іншого» [6, с. 11–12].

Зв'язність монографій у своїй більшості будується на логіці предмету дослідження, об'єктивності самого дослідження та строгості міркування.

Внутрішньотекстове співвіднесення частин тексту монографії може здійснюватися в двох різних

напрямах: анафоричне – при співвіднесенні з попереднім фрагментом тексту та катафоричне – при співвіднесенні з наступним фрагментом тексту і двома шляхами: неопосередковано як пряма вказівка на конкретну частину тексту, і опосередковано – через співвіднесення змісту різних фрагментів тексту [5, с. 202].

Для текстів монографій, що мають жорстку та сталу структуру, характерне неопосередковане співвіднесення частин тексту між собою: *In the first chapter there is an attempt to address the breadth of the use of ethical concerns raised by the use of Internet technologies in direct service, but also the broader uses of technology in agency settings.*

Дослідники також розрізняють локальну (Т.Я. Солганник, М.Л. Димарський, Н.С. Валгіна) та глобальну (М.П. Котюрлова, В.А. Салімовський, О.А. Баженова) зв'язність. Локальна зв'язність – це зв'язність лінійних послідовностей (висловлювань, міжфразових єдностей). Глобальна зв'язність – це те, що забезпечує єдність тексту як смислового цілого, його внутрішню цілісність. Вона проявляється через ключові слова, що тематично і концептуально об'єднують текст у цілому або його фрагменти. Для текстів монографій характерними є ці два види зв'язності.

Для реалізації категорії зв'язності у текстах монографій використовуються такі засоби зв'язку: 1) лексичні (повтор одного й того ж слова або його форм, синонімів, антонімів, омонімів та ін); 2) лексико-граматичні (сполучники, вхідні слова і словосполучення) і 3) граматичні (видочасові форми дієслів, порядок слів та ін.).

Серед лексичних засобів зв'язку найчастіше зустрічаємо зв'язок за допомогою лексичного (частіше синонімічного) повтору, при якому одна з лексем попереднього речення повторюється в наступному. До лексичного повтору відносять такі випадки, коли слова, що мають один лексичний компонент, належать до різних частин мови: *Filters have become an important part of popular visual culture. Instagram was one of the first sites to really popularise filters... We don't just filter our images before we post them to Instagram, though: filter has become an important and far more general concept in today's digital culture. We filter our images, our email and our newsfeed* [13, с. 13].

Широке поширення лексичного повтору у монографіях зв'язано зі стійкістю її термінології, небажанням синонімічних замінів, яка викликана прагненням до однозначності, точності смислу. Використання синонімів та антонімів дозволяє уникнути повтору та робить мовлення більш виразним.

Найбільш частотним, поширеним та нейтральним видом зв'язку є займенникова субституція, так як, з одного боку, використання займенника замість повторення тієї ж лексеми дозволяє уникнути стилістичної одноманітності, зберегти термінологічну строгість і точність і, з іншого боку, використання займенників в якості субститутів цілих висловлювань або їх частин забезпечує компресію та інформаційну ємкість, необхідну в наукових текстах. Крім того, використання в якості субститута займенників *this, it, that* часто пов'язано зі зміною аспекту викладу, переходом до оцінки, коментування, пояснення, напр.: *Texas is an example of a state that passed a special ruling allowing physicians licensed in Texas to practise in other states. That does not, however, mean that other states must allow a professional who is not licensed or registers with them to practice in their state* [12, с. 27].

Лексико-граматичні засоби зв'язку (сполучники, сполучні слова, вхідні слова та словосполучення) забезпечують логічну та композиційну організацію текстового матеріалу монографій, виражаючи широкий спектр відношень. Достатньо вивченими та описаними є стандартні мовні засоби, функції яких зводяться до показання композиції та структури (*firstly, secondly, first of all, finally, etc.*), на спосіб розгляду автором питання (*in particular, in this sense, in general, on the one hand, on the other hand, however, on the contrary*), на висновок, узагальнення, наслідок (*thus, consequently, so, on the whole, etc.*), на конкретизацію, уточнення, додання (*for instance, for example, exactly, in particular, besides, furthermore, in addition, moreover, etc.*). До них приєднуються клішовані вирази зв'язку з попередньою інформацією або вказівки на наступну (*as it was already mentioned, as it was said, as it was shown, as it will be seen, etc.*).

До граматичних засобів організації тексту відносять зазвичай порядок слів, уживання певних видочасових форм дієслова та ін. Порядок слів

та речень у тексті, відображаючи характер розподілення інформації, визначається комунікативними цілями автора. Для більшості текстів монографій характерним є прямий порядок слів, при якому тематична, вихідна, відома інформація розміщується на початку, а нова, важлива, актуальна інформація – в кінці речення. Крім того, порядок слів у реченні залежить від контексту і виконує текстотвірчі функції, беручи участь у побудові текстів різних структур.

Нами були розглянуті традиційні граматичні засоби зв'язності, які мають текстоутворюючу функцію. Але, крім них, у англомовних монографіях зустрічаємо логічні, композиційно-структурні, стилістичні засоби зв'язності. До логічних форм зв'язності відносяться форми перерахування *firstly, secondly*; графічні засоби *a), b), c)* або виділення частин висловлювання цифрами *1), 2), 3)* та ін. Такі засоби вважаються логічними тому, що вкладаються в логіко-філософські поняття послідовності, часових, просторових, причинно-наслідкових відношень.

Як ми бачимо, категорію зв'язності можна віднести до провідних категорій тексту монографії, оскільки зміст цього мовленнєвого твору викладається послідовно в ланцюгу взаємозв'язаних речень. Багато лінгвістів розглядають категорію зв'язності нероздільно від категорії цілісності і вважають, що на основі зв'язності формується цілісність.

Так, на близькості зв'язності і цілісності наголошував А.І. Новиков: «Цілісність – це певна характеристика результату сприйняття внутрішньо зв'язного тексту, а сам зв'язок – це засіб, що дозволяє отримати дану характеристику» [3, с. 99].

На відміну від зв'язності, яка є категорією лінгвістичною, а саме граматичною, цілісність вважається категорією психолінгвістичною, або смисловою. Так, цілісність розуміється як внутрішня смислова організація тексту (висловлювання), що не обов'язково експлікується в мовних категоріях, але завжди усвідомлюється при сприйнятті тексту, в той час як апарат лінгвістики придатний для характеристики саме зв'язності [10, с. 27]. Цілісність тексту не може бути визначена лінгвістично: той текст цілісний (тобто є текстом), який сприймається як осмислена доцільна єдність [3, с. 28].

Перше, що забезпечує цілісність тексту – це намір автора, який існує в кожному тексті і який повинен бути реалізований в ньому. Намір охоплює текст в цілому від його початку до кінця, утворюючи композиційну структуру та впливаючи на його структурні властивості.

Цілісність вважають важливішою і суттєвішою характеристикою, ніж зв'язність, тому що формально зв'язний текст без цілісності втрачає зміст. Якщо в результаті сприйняття, усвідомлення, читання тексту у реципієнта не виникає цілісного уявлення про предмет комунікації, то відбувається порушення комунікації або з вини автора тексту, який недостатньо ясно виразив цільність в тексті, або з вини реципієнта, який не готовий до її усвідомлення з ряду причин (рівень знань мови, предмету, освіти та ін.). Оскільки в сфері наукової комунікації точність, однозначність, адекватність, істинність інформації мають першочергове значення, так як, по суті, істинність визначає смисл наукової діяльності і наукового спілкування, то вираженню цілісності у зовнішньому мовленні підпорядковані всі мовні засоби [6, с. 24].

Цілісними вважаємо тексти монографій, які мають змістовну організацію, функціонально направлену на досягнення певної цілі, вирішення певного мовленнєвого завдання. Всі елементи таких текстів, точніше вся їх організація, підпорядковані цілі повідомлення, вираженню основної концепції, замислу автора. Така цілісність охоплює твір від початку до кінця, а саме заголовки всіх текстових фрагментів, анотацію, висновки, що утворюють смислове ціле, виражають логіку його розгортання та цементують весь текст в єдине смислове поле. Доцільна експлікація цілісності і зв'язності сприяє адекватному розумінню тексту, а значить і ефективності та успіху комунікації [3, с. 99].

Цілісність та зв'язність є фундаментальними жанровими категоріями, які «притягують до себе і групують навколо себе категорії, які співвіднесені з ними» [7, с. 99]. Однією з таких жанрових категорій, що співвідноситься зі зв'язністю і цілісністю є структурність. Вона передбачає взаємозв'язок та взаємозалежність елементів в рамках цілого тексту. На думку А.І. Горшкова, структурність узагальнює всі його основні ознаки: «Якщо упорядкованість виступає як синонім структур-

ності, то зв'язність і цілісність можуть входити в поняття структурності як більш загальне» [2, с. 61–62].

У монографіях можуть бути виділені різні елементи і визначені різні відношення між ними, що призводить до побудови різних структурних схем одного і того ж тексту. В залежності від співвіднесення одиниць тексту до його теми, композиції чи змісту виділяють тематичну, логіко-композиційну і смислову структури.

Тематична структура текстів монографій полягає у сукупності теми та підтем. Співвідношення теми з підтемами – це відношення цілого і його частин, таким чином, тематична структура тексту матиме ієрархічну побудову. На мовному рівні вона формується лексичними (синонімічними, контекстуальними, смисловими) повторами і різноманітними трансформами, які утворюють лексичну тематичну сітку тексту.

Логіко-композиційна структура відображає послідовність розміщення смислових блоків у тексті. Для текстів монографій характерні типізовані схеми розміщення змістовної інформації, які визначаються їх жанровою приналежністю. Вони мають певний, властивий їм порядок розміщення смислових частин тексту і, відповідно, більш-менш стандартний набір мовних засобів оформлення переходів від однієї змістовної частини до іншої. Подібно до більшості наукових текстів монографія будується за схемою: вступна частина – основна частина – заключна частина. Для переходу від однієї смислової частини до іншої тут використовуються стандартні вирази. Наприклад, для переходу від вступної частини до основної такі вирази, як *in the following section, the purpose of this work is, in what follows, a further development is associated with, what follows is, let's now turn to chapter 1*, перехід до заключної частини – *the first conclusion to be drawn is; thus, we considered some matters; all these ideas we will need to*.

Зміст тексту монографії складає відображене і об'єктивоване за допомогою мовних знаків знання про фрагменти дійсності, про об'єкти матеріального світу, про теоретичні поняття. Відповідно, структура змісту тексту відображає смислові зв'язки і відношення, які встановлюються між поняттями, явищами, предметами реального світу, відоб-

раженими в тексті у вигляді мовних одиниць різних рівнів. Проте сукупність мовних значень (лексичних, граматичних, лексико-граматичних) ще не створюють змісту тексту, так як зміст – категорія психолінгвістична і являє собою розумове утворення, яке виникає в інтелекті людини в процесі осмислення тексту [6, с. 20].

Таким чином, тексти монографій являють собою єдність тематичної, логіко-композиційної та смислової структури, яка характеризується логікою викладу, зумовленою сукупністю жанрових та текстових категорій, та відбором мовних засобів.

Жанрова категорія інтертекстуальності позначає взаємодію текстів і / або їх фрагментів як в плані змісту, так і в плані вираження. Вона розуміється як той спосіб, яким один текст актуалізує в своєму внутрішньому просторі інший. Як зазначає Бахтін: «Текст живе, тільки стикаючись з іншим текстом ... Будь-яке розуміння є співвіднесення даного тексту з іншими текстами і переосмислення у новому контексті. Етапи цього руху розуміння: вихідна точка – даний текст, рух назад – минулі контексти, рух вперед – передбачення (і початок) майбутнього контексту» [1, с. 207].

Жодний текст не може виникнути на пустому місці, він обов'язково зв'язаний з уже існуючими текстами. Все, що було уже сказано, написано, є базою, основою, необхідною передумовою і умовою існування для заново утворюваних вербальних текстів, а значить, є системоутворюючим фактором при створенні мовленнєвого твору [11, с. 137].

У монографії інтертекстуальність виступає як особливий спосіб побудови змісту, як діалог з визначеною чужою смисловою позицією. При цьому інтертекстуальність проявляє себе як експліцитно маркована взаємодія між конкретними текстами та помітна завдяки особливим формальним засобам – маркерам інтертекстуальності, до яких відносяться цитати, виділені лапками або іншими графічними засобами, непряма мова, алюзії, фонові посилання, примітки, виноски, коментарі, додатки та ін.

Розглянемо реалізацію деяких із вище перерахованих засобів інтертекстуальності в англomовних монографіях.

Найчастотнішими засобами актуалізації інтертекстуальності виступають цитатія та непряма

мова, які відтворюють фрагмент передтексту в текстовій площині. Цитати визначаються як вид інтертекстуального зв'язку, при якому фрагмент тексту-першоджерела інтегрується в текст-носії. За ціллю введення в текст В.Є. Чернявська виділяє такі види цитат: цитата-аргумент, цитата-приклад, цитата-аргумент [9, с. 53].

Цитата-аргумент використовується здебільшого для доказу певних положень, для надання переконливості та достовірності судженням та висновкам, а також як засіб підтримки доказової стратегії автора тексту в цілому. Вона, як правило, поєднується з авторським висловлюванням відповідними синтаксичними зв'язками зі значенням логічного наслідку і взаємообумовленості (*because, it follows that, that is why* та ін.) та інтегрується в цілісну доказову систему: *Technology has become recognized as a major determinant of international trade patterns because: 'It is now generally accepted that advantages in technological competence...'* [12, с.74].

Цитата-приклад необхідна в першу чергу для наочного та конкретного подання (ілюстрації) фрагменту чужого тексту в новому тексті. У більшості випадків вона вводиться у супроводі стандартизованих конструкцій, що підкреслюють її ілюстративний характер: *that is (i. e), to give an example, to illustrate* та ін.: *To illustrate this let's see what Riskin says: "Part of the surprise and the interest in this similarity between last..."* [14, с. 13].

Цитата-замісник використовується для вираження точки зору автора тексту за допомогою чужих слів. Вона часто супроводжується поясненнями типу: *As M. has written/pointed out; to be more precise: As Roberto Simanowski points out, Facebook lists weight loss as a kind of life event you can add to your time, but it doesn't list weight gain* [13, с. 31].

Принципово іншу модель передачі чужого мовлення являє собою непряма мова, обов'язковою ознакою якої є аналіз, невіддільний від передачі чужого висловлювання. Типовими для англomовних монографій є такі види непрямої мови [9, с. 55]:

1) імпліцитна непряма мова, згорнута в субстантивні (*The idea/suggestion of B.*) або прийменниково-вербальні словосполучення (*B. suggested that...*): *Daston suggests that type of specimens*

serve a role as standardized items collected to represent an entire class of natural subjects [14, с. 7].

2) переказана непряма мова зі збереженням первинної суб'єктно-предикатної структури і об'язковою вказівкою на джерело знання, типу: *according to, in accordance with, that is what C. thinks, that is A's opinion, in B's view, as reviewed by B.*: *In Pickering's view, the technoscientific apparatus is located at the centre of relations in the technoscientific field...* [там само, с. 11].

Крім точних посилань, тобто цитат та непрямой мови, в англійських монографіях у значній кількості зустрічаємо фонові посилання, тобто посилання тільки на назву джерела, автора, рік видання. Їх частотність пояснюється тим, що «виклад всебічних теоретичних узагальнень потребує підґрунтя багатьох уже доведених попередниками результатів» [9, с.59]. Так, наприклад, у теоретичному дослідженні «Seeing Ourselves through Technology» J.W. Rettberg на перших 50-ти сторінках тексту зафіксовано близько 65 фонових посилань, що в свою чергу перевищує вживання цитат та непрямой мови.

Як бачимо, категорія інтертекстуальності виступає одним з основних текстоутворюючих механізмів монографій та реалізується у формі прямого цитування чужого тексту, який відокремлений від авторського тексту шляхом використання різних засобів маркування інтертекстуальності (лапок, посилань на автора та ін.).

Висновки. Отже, до провідних жанрових категорій англійських монографій відносимо зв'язність, цілісність, структурність та інтертекстуальність. Кожна з цих категорій є однаково важливою, оскільки зв'язність забезпечує логічну послідовність текстів, взаємозв'язок окремих повідомлень, фактів; цілісність відображає інваріант змісту тексту як результат його сприйняття реципієнтом; структурність відображає порядок розміщення смислових блоків в тексті та сприяє кращому його розумінню; інтертекстуальність викликає у свідомості вченого і читача додаткові смислові асоціації, що сприяють розширенню і поглибленню смислових границь тексту монографії. Перспективи подальшого аналізу вбачаємо у розгляді інших текстових категорій англійських монографій, таких як когезія, когерентність, інформативність та сприйняття інформації адресатом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М.М. К методологии литературоведения / М.М. Бахтин // Контекст – 1974. – М. : Наука, 1975. – С. 206–207.
2. Горшков А.И. Русская стилистика : учеб. пособие / А.И. Горшков. – М. : ООО «Изд-во Астрель»: ООО «Изд-во АСТ», 2001. – 367 с.
3. Котюрова М.П. Стилистика научной речи : учеб. пособие для студ. учреждений высш. проф. образования / М.П. Котюрова. – М. : Изд. центр «Академия», 2010. – 240 с.
4. Лотман Ю.М. К построению теории взаимодействия культур / Ю.М. Лотман // Ю.М. Лотман. Избр. статьи в 3-х т. – Т. 1. – Таллин : Александра, 1992. – 479 с.
5. Мороховский А.Н. Стилистика английского языка / [Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В.]. – К. : Вища школа, 1984. – 241 с.
6. Основы научной речи : учеб. пособие для студ. нефилол. высш. учеб. заведений / [Н.А. Буре, М.В. Быстрых, С.А. Вишнякова и др.]; под ред. В.В. Химика, Л.Б. Волковой. – СПб. : Филол. фак-т СПбГУ. – М. : Изд. центр «Академия», 2003. – 272 с.
7. Таюпова О.И. Категории текста как лингвистические универсалии / О.И. Таюпова, У.Ф. Жаббарова // Вестник Челябин. ун-та. – 2013. – № 20 (311). Филология. Искусствоведение. Вып. 79. – С. 98–100.
8. Тихомирова Л.С. Интертекстуальность как предпосылка нового знания в научном тексте / Л.С. Тихомирова // Вестник Перм. ун-та. – 2009. – Вып. 4. – С. 19–24.
9. Чернявская В.Е. Интертекстуальность научного текста : учеб. пособие / В.Е. Чернявская. – [Изд. 5-е]. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 128 с.
10. Чернявская В.Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность : учеб. пособие / В.Е. Чернявская. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 248 с.
11. Чуприна Н.Н. Дифференциация категорий интертекстуальности и интертекста / Н.Н. Чуприна // Вісник ХНУ. – 2010. – № 930. – С. 136–140.
12. Kincaid S. (ed.). Technology in Human Services: Using Technology to Improve Quality of Life. Chicago, Illinois: Council for Standards in Human Service Education, 2004. – 50 p.
13. Rettberg J.W. Seeing Ourselves Through Technology / J.W. Rettberg. – New York : Palgrave Macmillan, 2014. – 112 p.
14. Styhre A. Biomaterials Innovation / A. Styhre. – Chaltanham : Edward Elgar Publ., 2014. – 224 p.

REFERENCES

- Bahtin, M.M. (1975). *K metodologii literaturovedenija [To the study of literature methodology]*. Moscow: Nauka Publ.

- Bure, N.A., Bystryh, M.V., Vishnjakova, S.A. (2003). *Osnovny naučnoj rechi [The fundamentals of scientific speech]*. Moscow: Academia Publ.
- Chernjavskaia, V.E. (2009). *Lingvistika teksta: polikovodost', intertekstualnost', interdiskursivnost' [Text linguistics: polikovodost', intertextuality, interdiscursiveness]*. Moscow: LIBROKOM Publ.
- Chernjavskaia, V.E. (2010). *Intertekstual'nost' nauchnogo teksta [Intertextuality of scientific text]*. Moscow: LIBROKOM Publ.
- Chuprina, N.N. (2010). Differenciacija kategorij intertekstual'nosti i interteksta [The differentiation of intertextuality and intertext categories]. *Visnyk Kharkiv. nats. un-tu im. V.N. Karazina. – V.N. Karazin National Univ. Messenger, 930*. 136–140 (in Russian).
- Gorshkov, A.I. (2001). *Russkaja stilistika [Russian stylistics]*. Moscow: Astrel Publ.
- Kincaid, S. (ed.) (2004). *Technology in Human Services: Using Technology to Improve Quality of Life*. Chicago, Illinois: Council for Standards in Human Service Education.
- Kotyurova, M.P. (2010). *Stilistika naučnoj rechi [Stylistics of scientific speech]*. Moscow: Academia Publ.
- Lotman, Y.M. (1992). *K postroeniju teorii vzaimodejstvija kul'tur (T. 1) [To the construction of cultures interaction theory (Vol. 1)]*. Tallin: Aleksandra Publ.
- Morohovskiy, A.N., Vorob'eva, O.P., Lihosherst, N.I., Timoshenko, Z.V. (1984). *Stilistika anglijskogo jazyka [Stylistics of the English language]*. Kiev: Vyscha shkola Publ.
- Rettberg, J.W. (2014). *Seeing Ourselves Through Technology*. New York: Palgrave Macmillan.
- Styhr, A. (2014). *Biomaterials Innovation*. Cheltenham: Edward Elgar Publ.
- Tajupova, O.I., Zhabbarova, F.U. (2013). Kategorii teksta kak lingvisticheskie universalii [Text categories as language universals]. *Vestnik Cheljabinskogo universiteta. – Cheljabinsk Univ. Messenger, 79*, 98–100 (in Russian).
- Tihomirova, L.S. (2009). Intertekstual'nost' kak predposylka novogo znanija v naučnom tekste [Intertextuality as the precondition for new knowledge in scientific text]. *Vestnik Permskogo universiteta. – Permsk Univ. Messenger, 4*, 19–24 (in Russian).